

Trestnoprávne riešenie kybernetickej šikany vo vybraných krajinách

Criminal law solutions to cyberbullying in selected countries

JANA ZACHAR KUCHTOVÁ¹

Abstrakt

Nástup digitálnej éry so sebou priniesol okrem globálne prepojeného sveta, rýchleho prístupu k informáciám a technologického pokroku aj rôzne formy nebezpečenstva v kybernetickom priestore, medzi ktoré rozhodne patrí aj kybernetická šikana. Vzhľadom na to, že ide o nebezpečný fenomén, mnoho krajín a právnych systémov vyvíja úsilie v boji proti kyberšikane prostredníctvom legislatívy, vzdelávacích kampaní a spolupráce s online platformami. Cieľom príspevku je popísať a poukázať na spôsoby riešenia kybernetickej šikany vo vybraných krajinách a to najmä z pohľadu trestného práva.

Kľúčové slová

kybernetická šikana, kyberšikana, nebezpečné elektronické obťažovanie, cyberstalking

Abstract

The advent of the digital era has brought, in addition to a globally interconnected world, rapid access to information, and technological progress, various forms of danger in cyberspace, among which cyberbullying is certainly included. Given that it is a perilous phenomenon, many countries and legal systems make efforts to combat cyberbullying through legislation, educational campaigns, and collaboration with online platforms. The aim of this contribution is to describe and highlight ways of addressing cyberbullying in selected countries, particularly from the perspective of criminal law.

Key words

Cyberbullying, cyber harassment, dangerous electronic harassment, cyberstalking

DOI

<http://dx.doi.org/10.37355/fvpk-2024/1-03>

Úvod

Šikana vo všeobecnosti je spoločensky neprijateľný jav, ktorý sa vyznačuje agresívnym jednaním útočníka, ktorý vyvoláva u obeti psychický strach, poníženie či dochádza k

¹ kpt. JUDr. Jana Zachar Kuchtová, Akadémia Policajného zboru v Bratislave, Katedra Informatiky a manažmentu

fyzickým útokom. Motív takéhoto konania môže byť rôzny, od pomsty, nenávisťi, formy pobavenia, objednávky po rôzne iné príčiny. Ak je takéto konanie realizované v digitálnom priestore, jedná sa o kybernetickú šikanu, resp. kyberšikanu. Oproti klasickej forme jej nebezpečnosť spočíva najmä v latencii, ktorej priestor vytvára možnosť anonymného pôsobenia na internete.² To využíva mnoho páchatelov, ktorí ak konajú sofistikovane, sú len veľmi ťažko odhaliteľní. V súčasnosti jeden z najnovších trendov predstavuje zneužívanie nástrojov umelej inteligencie, prostredníctvom ktorých páchatel vytvára realisticky pôsobiace vizuálne alebo audiovizuálne materiály, ktoré obsahujú reálnu podobu obete, následne dotvorenú sexuálnym alebo iným vykonštruovaným obsahom. Aj takto vytvorený obsah môže slúžiť ako potenciálny nástroj na kyberšikanovanie obete. Z toho dôvodu je nevyhnutné, aby bolo vyvíjané úsilie zo strany krajín na vytváranie bezpečného digitálneho prostredia a to najmä prostredníctvom účinných preventívnych, technologických či legislatívnych opatrení.

Trestnoprávne riešenie kybernetickej šikany v podmienkach Slovenskej republiky

Pojem kyberšikana, resp. kybernetické šikanovanie nie je explicitne vymedzený v trestnom zákone. Vo všeobecnosti však možno tento pojem definovať ako správanie sa, ktoré je úmyselné, má opakujúci sa a nepriateľský charakter, ktorého cieľom je určitá forma ublíženia, resp. poškodenia obete. Vzhľadom na to, že ide o špecifický druh šikany vykonávaný v online alebo offline priestore prostredníctvom informačných a komunikačných technológií, označujeme ju ako kyberšikana, kybernetická šikana, počítačová šikana, cyberbullying a pod.

V minulosti nebola právna úprava kyberšikany výslovne ustanovená zákonom, jej postihovanie bolo možné len za okolností, že ju bolo možné priradiť pod iné trestné činy.

Aj napriek existujúcim skutkovým podstatám trestných činov, pod ktoré bolo možné do určitej miery subsumovať kyberšikanovanie bola spoločenská potreba zákonného riešenia jednotnej právnej úpravy. Išlo najmä o prípady, kedy nebolo možné konanie majúce znaky kyberšikanovania subsumovať pod existujúce trestné činy alebo priestupky a to aj napriek tomu, že vzhľadom na vzniknuté následky by si páchatel trest zaslúžil.³ Vzhľadom na to bol zákonom 236/2021 Z.z. účinným od 1. 7. 2021 doplnený Trestný zákon č. 300/2005 Z.z. o nový trestný čin **§360 b Nebezpečné elektronické obťažovanie**, ktorý znie:⁴

2 IVANČÍK, R. 2022. Kybernetická (ne)bezpečnosť a sociálne siete. In *Aktuálne výzvy kybernetickej bezpečnosti - zborník príspevkov z vedeckej konferencie s medzinárodnou účasťou*. Bratislava : Akadémia Policajného zboru, 2022, s. 35-46. ISBN 978-80-8054-998-5.

3 *Správa generálneho prokurátora Slovenskej republiky o činnosti prokuratúry v roku 2019 a poznatkoch prokuratúry o stave zákonnosti v Slovenskej republike*. [online] [cit. 2.11.2021]. Dostupné na internete: <https://www.nrsr.sk/web/Dynamic/DocumentPreview.aspx?DocID=486924>

4 KUCHTOVÁ, J., KUCHTA, M. Trestnoprávne možnosti riešenia vybraného nebezpečného správania sa na internete. In: *Trestné právní a kriminalistické aspekty dokazování : Sborník příspěvků z mezinárodní vědecké konference*. S. 110-123. Praha : Vysoká škola finanční a správní, 2022, ISBN 978-80-7408-239-9.

(1) Kto úmyselne prostredníctvom elektronickej komunikačnej služby, počítačového systému alebo počítačovej siete podstatným spôsobom zhorší kvalitu života iného tým, že

a) ho dlhodobo ponízuje, zastrašuje, neoprávnene koná v jeho mene alebo dlhodobo inak obťažuje, alebo

b) neoprávnene zverejní alebo sprístupní tretej osobe obrazový, zvukový alebo obrazovo-zvukový záznam jeho prejavu osobnej povahy získaný s jeho súhlasom, spôsobilý značnou mierou ohroziť jeho vážnosť alebo privodiť mu inú vážnu ujmu na právach,

potrestá sa odňatím slobody až na tri roky.

(2) Odňatím slobody na jeden rok až štyri roky sa páchatel' potrestá, ak spácha čin uvedený v odseku 1

a) na chránenej osobe, alebo

b) z osobitného motívu.

(3) Odňatím slobody na dva roky až šesť rokov sa páchatel' potrestá, ak spácha čin uvedený v odseku 1

a) a spôsobí ním značnú škodu,

b) s úmyslom získať pre seba alebo iného značný prospech, alebo

c) hoci bol za taký čin v predchádzajúcich dvadsiatich štyroch mesiacoch odsúdený.⁵

Riešenie kyberšikany v zahraničí

Problém kyberšikany sa netýka len Slovenska alebo Európy. Ide o celosvetový negatívny jav, s ktorým sa mnoho krajín snaží bojovať. Cieľom tohto príspevku je popísať z dostupných zdrojov spôsoby riešenia kyberšikany vybraných krajín najmä z pohľadu trestného práva. Vybrané boli USA, Kanada, a Austrália.

USA

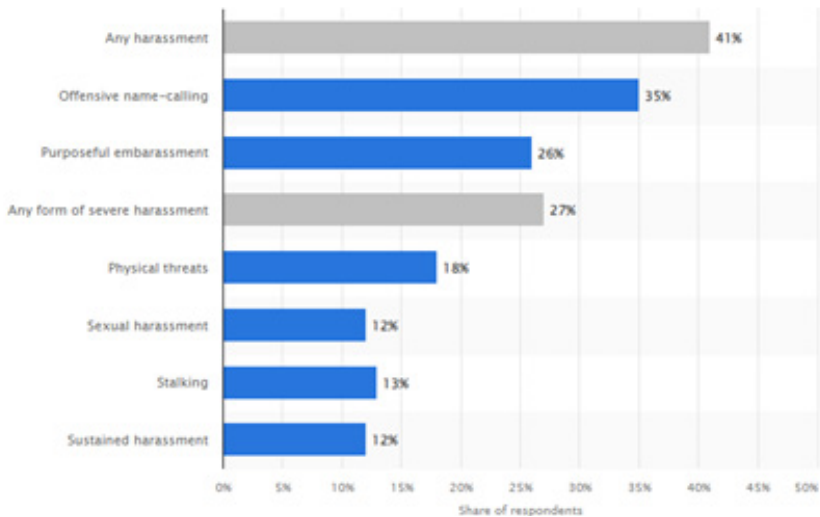
USA patrí medzi krajiny s najväčším počtom prípadov kyberšikany na svete aj napriek tomu, že v 49 štátoch existujú zákony upravujúce online obťažovanie, pod ktoré spadá aj kyberšikana.

Podľa výskumu o kyberšikane, ktorý bol zameraný na deti vo veku 10 až 18 rokov, bolo kyberšikanovaných 21% detí, z čoho 56% hlásení sa vyskytlo od januára do júla 2020.

⁵ Zákon 300/2005 Z.z. Trestný zákon, §360b.

Od januára 2020 uviedlo 44% respondentov v USA, ktorí boli používateľmi internetu, že zažili online obťažovanie. Zo všetkých prípadov bolo najrozšírenejším typom online obťažovania urážlivé osočovanie, ktoré tvorilo 37%.⁶

V rámci prieskumu z januára 2021, ktorý bol realizovaný s dospelými používateľmi sa zistilo, že 41% respondentov osobne zažilo niektorý z druhov online obťažovania. 27% používateľov zažilo závažné formy online obťažovania. Sem patria fyzické vyhrážky, sexuálne obťažovanie, prenasledovanie a trvalé obťažovanie. Dôležitým aspektom tohto výskumu je, že 77% respondentov zažilo online obťažovanie na sociálnej sieti Facebook.

Obr. 1: Podiel dospelých používateľov internetu v Spojených štátoch, ktorí od januára 2021 osobne zažili online obťažovanie

Zdroj: <https://www.statista.com/topics/1809/cyber-bullying/#topicOverview>

Kyberšikanu neupravuje v súčasnosti priamo žiadny federálny zákon. V niektorých prípadoch sa šikanovanie prekrýva s diskriminačným obťažovaním, na ktoré sa vzťahujú federálne zákony o občianskych právach. Bez ohľadu na to, aké označenie sa používa, školy sú podľa týchto zákonov povinné riešiť a efektívne zamedzovať takémuto správaniu. Týka sa to napríklad používania hanlivých výrazov, zastrašovania, vyhrážok, neprimeraného fyzického kontaktu alebo fyzického násillia, vytvárania nepriateľského prostredia spočívajúceho najmä v narúšaní alebo obmedzovaní schopnosti študenta zúčastňovať sa na hodinách, aktivitách alebo príležitostiach, ktoré škola ponúka. Šikanovanie na základe rasy, farby pleti, národného pôvodu, pohlavia, postihnutia alebo náboženstva študenta, sexuálneho pôvodu, sexuálne obťažovanie. Ministerstvo spravodlivosti USA (ďalej len „DOJ“) má právomoc presadzovať hlavu IV zákona o občianskych právach z roku 1964,

6 Morning Consult. (2020). YouTube, Netflix and Gaming: A Look at What Kids Are Doing With Their Increased Screen Time. morningconsult.com/2020/08/20/youtube-netflix-and-gaming-a-look-at-what-kids-are-doing-with-their-increased-screen-time/

ktorá sa zaoberá určitými porušeniami rovnakej ochrany na základe náboženstva vo verejných školách. Hlava VI zákona o občianskych právach z roku 1964, ktorú presadili Ministerstvom školstva USA (ďalej len „ED“) aj DOJ, výslovne neidentifikuje náboženstvo ako základ zakázanej diskriminácie. Náboženské obťažovanie je však často založené na spoločnom pôvode etnických charakteristík, na ktoré sa vzťahuje hlava VI. Typy diskriminácie zakázané v školách sú rovnaké typy diskriminácie, ktoré zakazujú federálne zákony o občianskych právach. Škola, ktorá primerane nereaguje na obťažovanie študentov na základe chránenej triedy, môže porušovať jeden alebo viacero zákonov o občianskych právach presadzovaných ED a DOJ, medzi ktoré patria:

- hlava IV a hlava VI zákona o občianskych právach z roku 1964,
- hlava IX dodatkov o vzdelávaní z roku 1972,
- § 504 zákona o rehabilitácii z roku 1973,
- hlavy II a III zákona o Američanoch so zdravotným postihnutím,
- Zákon o vzdelávaní osôb so zdravotným postihnutím (IDEA).⁷

Vzhľadom na to, že legislatíva nie je jednotná pre celú krajinu a neexistuje federálny zákon priamo upravujúci kyberšikanu, boli pre porovnanie vybraté: mesto Washington DC, mesto New York a štát Florida.

Washington DC

Washingtonské zákony a predpisy proti šikanovaniu zahŕňajú nasledujúce definície obťažovania, zastrašovania a šikanovania: „*Obťažovanie, zastrašovanie alebo šikanovanie*“ znamená akýkoľvek úmyselný **elektronický**, písomný, verbálny alebo fyzický akt vrátane, ale nie výlučne, takého, ktorý je motivovaný akoukoľvek charakteristikou v RCW 28A.640.010 a 28A.642.010 alebo inými rozlišujúcimi vlastnosťami, keď úmyselný **elektronický**, písomný, verbálny alebo fyzický akt:

- fyzicky poškodí študenta alebo poškodí jeho majetok,
- má za následok podstatné zasahovanie do vzdelávania študenta,
- je taký závažný, pretrvávajúci alebo všadeprítomný, že vytvára zastrašujúce alebo ohrozujúce vzdelávacie prostredie alebo

má za následok podstatné narušenie riadneho chodu školy. „Elektronická“ znamená akúkoľvek komunikáciu, pri ktorej dochádza k prenosu informácií drôtom, rádiovým, optickým káblom, elektromagnetickým alebo iným podobným spôsobom.⁸

Vo Washingtone DC sú stanovené maximálne tresty pre každý trestný čin na rozdiel od štátov, ktoré na účely odsúdenia zoskupujú priestupky v rôznych triedach. O primeranom treste rozhoduje sudca, ktorý za spáchaný skutok ukladá trest odňatia slobody a/alebo

7 HYNES, M. IS CYBERBULLYING ILLEGAL IN YOUR STATE? [online] [cit. 1.11.2023]. Dostupné z: <https://www.gaggle.net/blog/speaks/is-cyberbullying-illegal-in-your-state>

8 Wash. Rev. Code (ARCW) § 28A.600.477 (2019). [online] [cit. 1.11.2023]. Dostupné na internete: <https://www.stopbullying.gov/resources/laws/washington>

pokutu – v rámci zákonných limitov pre daný trestný čin. Ak už bol páchatel' v minulosti odsúdený za rovnaký trestný čin, môže mu byť uložený prísnejší trest.⁹

Osoba, ktorá šikanuje alebo prenasleduje iného pomocou elektronickej komunikácie, môže čeliť obvineniu za obťažovanie prostredníctvom elektronickej komunikácie, kybernetického prenasledovania alebo prenasledovania. Elektronická komunikácia zahŕňa okrem iného e-mail, textové správy a okamžité správy. V určitých situáciách majú tresty za takéto šikanovanie vysoké sadzby odňatia slobody.

Obťažovanie elektronickou komunikáciou

Za obťažovanie prostredníctvom elektronickej komunikácie možno považovať také konanie, keď sa páchatel' inému vyhráza slovami alebo správaním, ktoré u iného vyvoláva dôvodnú obavu z ublíženia na zdraví (bezprostrednej alebo budúcej), škody na majetku, fyzického obmedzovania alebo akéhokoľvek iného zlomyseľného konania, ktoré má za následok značnú ujmu. Patrí sem napríklad neustále posielanie nechcených, obscénnych textových správ. Vo všeobecnosti je obťažovanie prostredníctvom elektronickej komunikácie hrubým priestupkom. Za takýto priestupok hrozí 364 dní väzenia a pokuta 5000 dolárov. Zvýšené tresty za trestné činy sa môžu vzťahovať na recidivistov, páchatel'ov, ktorí podliehajú zákazu kontaktu a páchatel'ov, ktorí sa niekomu vyhrážajú zabitím.

Kybernetické prenasledovanie (cyberstalking)

Kybernetickému prenasledovaniu dochádza vtedy, keď páchatel' používa elektronickú komunikáciu na obťažovanie, zastrašovanie, mučenie alebo uvádzanie inej osoby do rozpakov. Spôsob spáchania takeého skutku sa klasifikuje na použitie obscénnych, neslušných slov alebo obrázkov. Ide o úkony vykonávané anonymne alebo opakovane a môže obsahovať vyhrážanie sa obeti, jej rodine, alebo členovi domácnosti.

Washingtonský zákon klasifikuje kybernetické prenasledovanie ako hrubý priestupok, za ktorý môže obvinený dostať 364 dní väzenia a pokutu 5 000 dolárov. V prípade, že páchatel':

- poruší príkaz zákazu kontaktu alebo obťažovania a tyran bol odsúdený za predchádzajúce obťažovanie obete alebo niekoho z rodiny obete, alebo
- zahŕňa vyhrážanie sa zabitím obete alebo niekoho iného,

môže byť páchatel' obvinený z trestného činu triedy C, za ktoré hrozí päť rokov väzenia a pokuta 10 000 dolárov.

Prenasledovanie (stalking)

Aj v prípade, že konanie páchatel'a je klasifikované ako stalking, môže byť ten obvinený z kyberšikany. Ide o okolnosti, kedy páchatel':

9 GJELTEN, E. A. *District of Columbia Misdemeanor Crimes and Sentences* [online] [cit. 1.11.2023]. Dostupné z: <https://www.criminaldefenselawyer.com/resources/district-columbia-misdemeanor-crimes-class-and-sentences.html>

- opakovane (dva alebo viackrát) a úmyselne obťažuje alebo sleduje iného, a to aj prostredníctvom elektronickej komunikácie,
- spôsobí, že obeť je vystrašená, zastrašovaná alebo obťažovaná a
- zamýšľal vyvolať túto reakciu alebo vie alebo mal vedieť, že táto reakcia bola pravdepodobným a očakávaným výsledkom jeho konania.

Stalking zvyčajne predstavuje hrubý priestupok, ktorý sa za určitých okolností stáva trestným činom triedy B. Ide o páchatela, ktorý už bol v minulosti odsúdený za prenasledovanie alebo bol ozbrojený smrtiacou zbraňou. Za trestný čin triedy B môže byť páchatelovi uložený trest 10 rokov väzenia a pokuta 20 000 dolárov.

Trestný čin z nenávisti

V prípade, že sa páchatel dopustí prostredníctvom digitálneho priestoru vyhrážania na základe rasy, farby pleti, náboženstva, pôvodu, národnostného pôvodu, pohlavia, sexuálnej orientácie alebo postihnutia obeť a to nie len skutočnej, ale aspoň vnímanej, hrozí páchatelovi obvinenie a následné odsúdenie za trestný čin z nenávisti. Podstatnou náležitosťou je, aby mal páchatel zjavnú schopnosť vykonať hrozbu. Tento trestný čin sa kategorizuje do triedy C, za čo je možné uložiť trest odňatia slobody na päť rokov a pokutu 10 000 dolárov.¹⁰

Tab. 1: Prehľad priestupkov/trestných činov súvisiacich s kyberšikanou vo Washingtone DC

Washington DC		
Obťažovanie prostredníctvom elektronickej komunikácie	Priestupok	364 dní väzenia, pokuta 5000 dolárov
Kybernetické prenasledovanie	Priestupok	364 dní väzenia, pokuta 5000 dolárov
	Trestný čin triedy C	5 rokov väzenia, pokuta 10 000 dolárov
Stalking	Priestupok	
	Trestný čin triedy B	10 rokov väzenia, pokuta 20 000 dolárov

Zdroj: vlastná tabuľka na základe spracovaného textu

¹⁰ MCCLAIN, KAT. *Cyberbullying and Cyberstalking Laws in Washington*. [online] [cit. 1.11.2023]. Dostupné z: <https://www.criminaldefenselawyer.com/resources/cyberbullying-laws-washington.htm>

New York

V New Yorku sú priestupky rozdelené do troch základných tried: A, B a nezaradené. Za priestupky triedy A sa ukladajú tresty do 364 dní odňatia slobody a pokuta vo výške 1 000 dolárov alebo dvojnásobku toho, čo obžalovaný trestným činom získal. Za priestupky triedy B sa trestá odňatím slobody na tri mesiace a pokutou vo výške 500 dolárov alebo dvojnásobku toho, čo obžalovaný trestným činom získal. Niektoré priestupky nie sú klasifikované. Ak je to tak, konkrétny zákon alebo vyhláška vo všeobecnosti uvádza potenciálne sankcie. Skutky, za ktoré je možné uložiť trest odňatia slobody do 15 dní alebo len pokutu, sa považujú skôr za priestupky ako za trestné činy.¹¹ New York trestá kyberšikanu podľa stanov o trestnom obťažovaní a prenasledovaní.

Existujú tri samostatné stanovy o obťažovaní:

- obťažovanie,
- obťažovanie prvého stupňa,
- obťažovanie na druhom stupni.

Ak páchatel vykonal skutok v digitálnom priestore s cieľom vážne obťažovať obeť ale nevyvolal u nej strach zo skutočnej ujmy, skutok sa bude považovať za priestupok, za ktorý hrozí pokuta 250 dolárov a 15 dní trestu odňatia slobody. V prípade, že u obeti bol vyvolaný dôvodný strach o svoju bezpečnosť, bude sa jednať o obťažovanie prvého stupňa, čo je klasifikované ako priestupok triedy B. Páchatelovi v takom prípade hrozí pokuta 500 dolárov a 90 dní väzenia. Pri klasifikácii je nutné zohľadniť príťažujúce okolnosti, medzi ktoré patrí predchádzajúce odsúdenie páchatela alebo akákoľvek forma elektronickej komunikácie, počas ktorej sa páchatel vyhrážal inej osobe alebo jej rodine. Tieto okolnosti môžu skutok preklasifikovať na obťažovanie druhého stupňa, t.j. priestupok triedy A, za ktorý hrozí pokuta 1 000 dolárov a 364 dní väzenia. Za závažné obťažovanie prvého stupňa sa považuje trestný čin triedy E, ktorý sa trestá pokutou 5 000 dolárov a až štyrmi rokmi väzenia.

Prenasledovanie (stalking)

Ak skutok zahŕňa trvalé a nechcené prenasledovanie jednotlivca prostredníctvom akejkoľvek formy elektronickej komunikácie, bude páchatel čeliť obvineniam z priestupku triedy B, ktoré sa trestá pokutami a 90 dňami väzenia. Ak ide o recidivistu alebo ak páchatel konal v úmysle vzbudiť v obeti dôvodný strach o svoju bezpečnosť, bude obvinený z priestupku triedy A, ktorý sa trestá pokutou a 364 dňami väzenia. Ak bol obvinený z prenasledovania druhého stupňa za kyberšikanu a vyhrážal sa, že použijete zbraň proti obeti mladšej ako 14 rokov a zároveň má viac ako 21 rokov, bude to trestný čin triedy E, ktorý sa trestá odňatím slobody do štyroch rokov. Ak bola obeť úmyselne zranená, bude obvinený z prenasledovania prvého stupňa, čo je trestný čin triedy D. V

11 GJELTEN, E. A. *District of Columbia Misdemeanor Crimes and Sentences* [online] [cit. 1.11.2023]. Dostupné z: <https://www.criminaldefenselawyer.com/resources/new-york-misdemeanor-crimes-class-and-sentences.htm>

závislosti od okolností trestného činu môže byť páchatel' obvinený z obťažovania alebo prenasledovania za kyberšikanu.¹²

Tab. 2: Prehľad sankcionovania priestupku obťažovania v New Yorku

New York		
Obťažovanie	Priestupok (ak nevyvolal strach)	15 dní väzenia, pokuta 250 dolárov
	Priestupok triedy B	90 dní väzenia, pokuta 500 dolárov
	Priestupok triedy A	364 dní väzenia, pokuta 1000 dolárov

Zdroj: vlastná tabuľka na základe spracovaného textu

Florida

Za priestupky hrozí trest odňatia slobody na jeden rok, za trestné činy sa ukladajú tresty odňatia slobody od jedného roka až po doživotie alebo trest smrti. Florida delí priestupky do dvoch stupňov:

- Priestupky prvého stupňa, ktoré sa trestajú odňatím slobody na jeden rok a pokutou do 1000 dolárov. Do priestupkov prvého stupňa spadá napríklad ublíženie na zdraví, porušenie zákazu obmedzovania alebo ochrany a kybernetické prenasledovanie.
- Priestupky druhého stupňa, ktoré sa trestajú odňatím slobody na 60 dní a pokutou do 500 dolárov. Do priestupkov druhého stupňa spadá napríklad napadnutie, prostitúcia, drobné krádeže (menej ako 100 dolárov) a neriadená intoxikácia.¹³

Kyberšikana môže byť na Floride priestupkom alebo trestným činom. V prípade, že sa páchatel' dopustí kyberšikanovania bez hrozby ujmy, považuje sa tento skutok za priestupok. Ak páchatel' pri páchaní skutku obeť ohrozuje, pôjde o trestný čin a to aj vtedy, ak má obeť pocit, že je ohrozené jej blaho alebo blaho blízkej osoby. Podľa floridských zákonov môže byť páchatel'ovi priestupku kyberšikany uložený trest odňatia slobody na jeden rok, pokuta do výšky 1 000 dolárov alebo oboje. Za trestný čin kyberšikany je možné uložiť trest odňatia slobody na päť rokov, pokutu 5000 dolárov alebo oboje. U neplnoletého páchatel'a kyberšikany, t.j. osoby mladšej ako 18 rokov, sa takéto skutok

12 GRUNWALD & SEMAN, P.C. *Is cyberbullying a crime in New York?* [online] [cit. 1.11.2023]. Dostupné z: <https://www.stopbullying.gov/resources/laws/washington> <https://www.gslawyers.com/is-cyberbullying-a-crime-in-new-york/>

13 PIRIUS, R. *Florida Misdemeanor Crimes by Class and Sentences.* [online] [cit. 1.11.2023]. Dostupné z: <https://www.criminaldefenselawyer.com/resources/florida-misdemeanor-crimes-class-and-sentences.htm>

považuje za delikventný čin, ktorý by spadal do kompetencie súdu pre mladistvých. Ten je viac zameraný na výchovu a rehabilitáciu.

Tab. 3: Prehľad sankcionovania priestupkov/ trestných činov na Floride

Florida	
Priestupok	15 dní väzenia, pokuta 1000 dolárov
Trestný čin	5 rokov väzenia, pokuta 5000 dolárov

Zdroj: vlastná tabuľka na základe spracovaného textu

Kanada

V Kanade sa vyskytli veľmi znepokojujúce prípady kyberšikany spojené s distribúciou intímnych obrázkov u mladých ľudí, pričom bol zdokumentovaný vplyv na sebavedomie obetí a v niektorých extrémnych prípadoch aj sklony k samovražde. Tieto udalosti viedli k verejnému tlaku na vládu, aby prijala opatrenia v boji proti kyberšikane a jej trestaniu.

Podľa výskumu jeden zo štyroch mladých ľudí vo veku od 12 do 17 rokov uviedol, že v roku 2018 bol vystavený kyberšikane. Medzi mladými dospelými vo veku 18 až 29 rokov zažilo niektorý druh kyberšikany tiež 25% respondentov. Medzi najčastejšie formy kyberšikanovania, ktoré zaznamenali účastníci štúdie, patria prijímanie nevyžiadaných sexuálne explicitných správ a agresívnych alebo výhruzných e-mailov, sociálnych médií alebo textových správ. U mladých dospelých vo veku 18 až 29 rokov sa ukázalo, že ženy boli kyberšikanované častejšie (32%) než muži (17%). Výskum ukázal, že mladí ľudia, ktorí často používajú sociálne médiá, majú takmer trikrát väčšiu pravdepodobnosť byť online šikanovaní (34%) v porovnaní s tými, ktorí sociálne médiá nepoužívajú (12%). Napriek tomu len 22% rodičov vždy alebo aspoň často vie o online aktivitách svojich detí, zatiaľ čo 29% si to niekedy alebo nikdy neuvedomuje.

Aj napriek tomu že Kanada patrí medzi krajiny, ktoré uznávajú kyberšikanu ako nezákonnú činnosť, nie je kyberšikanovanie priamo uvedené v Trestnom zákone. Zákon o ochrane Kanadanov pred online zločinom nadobudol účinnosť 10. marca 2015. Priniesol zmeny v kanadskom trestnom zákonníku, zákone o dôkazoch, zákone o hospodárskej súťaži a zákone o vzájomnej právnej pomoci v trestných veciach. Jednou z významných zmien v Trestnom zákone, ktorú zaviedol Zákon o ochrane Kanadanov pred online zločinom, je prídavok k paragrafu 162.1, ktorý sa týka zverejnenia intímnej fotografie bez súhlasu. Podľa tohto dodatku je ustanovené, že ktokoľvek zámerne zverejňuje, šíri, prenáša, predáva, sprístupňuje alebo propaguje intímne zábery osoby s vedomím, že dotyčná osoba na snímke nesúhlasila s takýmto konaním, alebo bezohľadu na to, či súhlas dala alebo nie, sa dopustí trestného činu. Takýto čin môže byť trestne stíhaný s maximálnym trestom odňatia slobody na päť rokov alebo ako trestný čin so súhrnným odsúdením. Podľa definície kanadskej vlády je kyberšikana zameraná na úmyselné poškodzovanie

iných prostredníctvom informačných technológií. Niekedy sa prelína s online obťažovaním a niektoré formy kyberšikanany môžu byť podľa kanadského Trestného zákona (§ 264), považované za trestné obťažovanie. Školský zákon ustanovuje, že osoby pristihnuté pri kyberšikanovaní majú zakázaný vstup do školy. Jednotlivci, ktorí sa opakovane zapájajú do kyberšikanovania, môžu byť vylúčení zo školy alebo podľa závažnosti môžu byť odsúdení na trest odňatia slobody. Podľa kanadských študentov je najčastejším typom kyberšikanovania obťažovanie počas online hier, šírenie klamstiev, rasová alebo náboženská diskriminácia, sexuálna diskriminácia a sexuálne násilie. Školský zákon definuje kyberšikanu nasledovne:

„Na účely definície „šikanovania“, šikanovanie zahŕňa šikanovanie elektronickými prostriedkami (bežne známe ako kyberšikanovanie), vrátane:

(a) vytvorenia webovej stránky alebo blogu, v ktorom tvorca preberá identitu inej osoby,

(b) vydávanie sa za inú osobu ako autora obsahu alebo správ uverejnených na internete a

(c) elektronickej komunikácie materiálov viac ako jednej osobe alebo zverejňovanie materiálov na webovej stránke, ku ktorej môže mať prístup jedna alebo viac osôb.“¹⁴

Páchatelovi hrozí v závislosti od jeho konkrétneho správania spojeného s kyberšikanovaním obvinenie z trestných činov podľa ustanovení kanadského trestného zákona. Ide o:

- falošné správy, neslušné alebo obťažujúce telefonáty,
- krádež identity,
- neoprávnené používanie počítača,
- podnecovanie nenávisti,
- účasť na samovražde,
- škody vo vzťahu k údajom,
- trestné obťažovanie,
- trestný čin proti osobe a povesti,
- urážlivé ohováranie,
- verejné podnecovanie nenávisti,
- vydieranie,
- vyslovovanie vyhrožok,
- zastrašovanie,
- zdieľanie intímnych záberov bez súhlasu.

Šírenie intímnych alebo sexuálnych obrázkov a videí osoby bez jej súhlasu je v Kanade trestným činom. Táto legislatíva je zavedená na ochranu súkromia a uplatňuje sa na všetkých jednotlivcov, nie iba na osoby mladšie ako 18 rokov. Intímny obrázok je definovaný ako obrázok, ktorý zobrazuje osobu zapojenú do explicitnej sexuálnej aktivity alebo ktorý zobrazuje pohlavný orgán, análnu oblasť alebo prsník. Okrem toho musí ísť o taký obrázok, na ktorom zobrazená osoba v čase nahrávania dôvodne očakávala súkromie a dobrovoľne sa toho v čase spáchania trestného činu nevzdala. Rozširovanie takýchto

14 CYBERBULLYING [online] [cit. 2.11.2023]. Dostupné z: <https://www.legalline.ca/legal-answers/cyberbullying/>

osobných materiálov bez súhlasu osoby je častou formou kyberšikany, nakoľko sa zneužíva ako prostriedok pomsty po konflikte alebo rozchode. Nezávisle od motivácie môže táto forma kyberšikany vážne poškodiť sebaúctu, povesť a duševné zdravie poškodeného. V extrémnych prípadoch môže takéto správanie zohrať úlohu v rozvoji samovražedných myšlienok a sebapoškodzovania. Osoba, ktorá je odsúdená za distribúciu intímnej fotografie bez súhlasu, môže čeliť závažným právnym následkom, vrátane: trestu odňatia slobody do päť rokov, odobratia technologických zariadení: počítača, telefónu alebo iného zariadenia, ktoré bolo použité na šírenie intímnej fotografie, náhrady nákladov obeti spojené s odstránením intímnej fotografie z internetu alebo iných médií.¹⁵

Kyberšikana vo všeobecnosti môže zahŕňať nasledujúce akcie:

- Zverejňovanie trápnych alebo intímnych fotografií niekoho online
- Odosielanie výhražných alebo krutých textových/okamžitých správ alebo e-mailov
- Vytvorenie webovej stránky na zosmiešňovanie určitej skupiny ľudí alebo zosmiešňovanie niekoho konkrétneho
- Vydávanie sa za inú osobu pomocou jej mena alebo iných osobných údajov
- Oklamanie osoby, aby vyrazila osobné alebo zahanbujúce informácie a následné postúpenie týchto informácií ďalším ľuďom.

Austrália

V Austrálii chýba konkrétna legislatíva, ktorá by bola priamo zameraná na kyberšikanu. Táto problematika je riešená v rámci existujúcich federálnych a štátnych zákonov. Polícia využíva tieto existujúce právne normy na zatýkanie a obvinenie páchatelov kyberšikany. Kyberšikana je trestným činom, za ktorý môže byť páchatelovi uložený trest odňatia slobody na dobu od 5 do 10 rokov. Nový austrálsky zákon o online bezpečnosti z roku 2021 bol vytvorený s cieľom ochrániť dospelých občanov pred závažným online zneužívaním. Tento zákon zahŕňa vytvorenie platformy na podávanie sťažností a zároveň chráni deti prostredníctvom mechanizmov na odhaľovanie nevhodného obsahu a pravidiel na odstránenie urážlivého alebo škodlivého obsahu.

Ak niekto v Austrálii využíva mobilné telefóny, e-maily alebo sociálne médiá na zneužívanie alebo obťažovanie jednotlivca alebo skupiny, môže byť obvinený z trestného činu a to v prípadoch ak:

- používa internet alebo zariadenie na vyhrážanie, obťažovanie alebo urážanie inej osoby,
- prezentuje zastrešujúce alebo ohrozujúce správanie,
- sleduje osobu,
- nabáda osobu k samovražde,
- ohovára inú osobu, alebo
- získava neoprávnený prístup k online účtom.

15 CYBERBULLYING CAN BE AGAINST THE LAW [online] [cit. 2.11.2023]. Dostupné z: <https://www.stopbullying.gov/resources/laws/washington>, <https://www.gslawyers.com/is-cyberbullying-a-crime-in-new-york/><https://www.canada.ca/en/public-safety-canada/campaigns/cyberbullying/cyberbullying-against-law.html>

Aj napriek skutočnosti, že v súčasnosti neexistuje v Austrálii zákon, ktorý by konkrétne kriminalizoval kyberšikanu, existujú ustanovenia, podľa ktorých trestné činy ako napríklad závažné online obťažovanie, sú podľa zákona o trestnom zákonníku Commonwealthu z roku 1995 (Cth) definované ako trestný čin a vzťahujú sa na všetky štáty a územia. Zákon o trestnom zákonníku z roku 1995 (Cth) v Austrálii zakazuje zverejňovanie alebo zdieľanie urážlivého online obsahu. Za trestný čin je považované také chovanie, ak:

- páchatelia používajú telefón alebo internet na vyhrážanie sa smrťou (§ 474.15 ods. 1),
- páchatelia používajú telefón alebo internet na vyhrážanie sa závažnou ujmom (§ 474.15 ods. 2),
- páchatelia používajú telefón alebo internet na vyhrážanie sa, obťažovanie alebo spôsobenie trestného činu (oddiel 474.17),
- páchatelia zverejňujú alebo distribuujú detskú pornografiu online (oddiel 474.19),
- páchatelia zverejňujú alebo distribuujú materiál o zneužívaní detí online (oddiel 474.22),
- poskytovatelia obsahových služieb nenahlásia urážlivý a násilný materiál polícii (oddiel 474.33 a oddiel 474.34).

Podľa §474.17 trestného zákonníka z roku 1995 (Cth) sa považuje za priestupok alebo trestný čin používanie telefónu alebo internetu na vyhrážanie sa, obťažovanie alebo pohoršovanie osoby. Správa sa považuje za pohoršujúcu, ak je pravdepodobné, že vyvolá hnev, pobúrenie, poníženie alebo odpor. Maximálny trest za takéto konanie je tri roky väzenia a/alebo pokuta do 30 000 dolárov. Používanie telefónov, textových správ, e-mailov alebo online príspevkov na úmyselné vyhrážanie sa zabitím je podľa § 474.15 trestné, pričom hrozí trest odňatia slobody až desať rokov. Zneužívanie telefónu, textových správ, e-mailov alebo príspevkov na internete na úmyselné vyhrážanie sa osobe ťažkou ujmom sa podľa toho istého paragrafu trestá maximálnym trestom odňatia slobody na sedem rokov.

Zákon o online bezpečnosti z roku 2021 (Cth) vstúpil do platnosti v roku 2022 s cieľom ochrániť dospelých pred vážnym online zneužívaním prostredníctvom vytvorenia mechanizmov na podávanie sťažností. Taktiež zabezpečuje ochranu detí pred kyberšikanou prostredníctvom implementácie opatrení na odhalenie a riešenie obsahu tohto druhu. Zákon zavádza pravidlá na zjednodušenie odstránenia zneužívajúceho a škodlivého obsahu, súčasne sa snaží vyplniť právne medzery v existujúcich štátnych a územných predpisoch týkajúcich sa online zneužívania. Komisarovi pre eSafety sa udeľuje právomoc zhromažďovať informácie s cieľom uľahčiť identifikáciu a stíhanie kybernetických šikanovateľov a vykonávať odstránenie nelegálneho obsahu prostredníctvom pokút a súdnych príkazov. Maximálny trest za priestupok podľa zákona o online bezpečnosti z roku 2021 (Cth) je pokuta.

Zákon o trestných činoch (domáce a osobné násilie) z roku 2007 (NSW) a zákon o trestných činoch z roku 1900 (NSW) prešli novelizáciou s cieľom trestať kyberšikanu. Zákon o domácom a osobnom násilí z roku 2007 (NSW) využíva §13 na identifikáciu a obvinenie páchatelov kyberšikany. Páchatel môže byť uznávaný vinným podľa tohto ustanovenia, ak má zámer vyvolávať strach z fyzickej alebo psychickej ujmy inému prostredníctvom neustáleho prenasledovania a zastrasovania. Prenasledovanie sa vzťahuje na neustálu nežiadanú

pozornosť páchatel'a voči obete prostredníctvom telefónov, sociálnych médií alebo internetu. Používanie týchto prostriedkov na sledovanie alebo zastrašovanie osoby je v tomto kontexte zakázané, pričom maximálny trest za tento čin je päť rokov odňatia slobody.

Crimes Act 1900 trestá trestný čin nahrávania, distribúcie alebo vyhrážania sa distribúciou intímnych záberov bez súhlasu. Konkrétne ide o:

- nahrávanie intímnej fotografie osoby bez súhlasu (§ 91P),
- distribúciu intímneho obrazu osoby bez súhlasu (§ 91Q),
- vyhrážanie sa zaznamenaním alebo šírením intímnej fotografie osoby bez súhlasu (§ 91R).

Za každý z týchto trestných činov je stanovený maximálny trest odňatia slobody na tri roky.

V závažných prípadoch môže byť jednotlivec uznávaný za vinného z trestného činu podľa oddielu 31C zákona o zločinoch z roku 1900 (NSW), ak podnecuje inú osobu k spáchaniu samovraždy alebo jej radí, najmä v prípade, že táto osoba spácha samovraždu alebo sa pokúsi o ňu v dôsledku kyberšikany. Páchatelia môžu čeliť trestu odňatia slobody až na päť rokov v prípade, že osoba skutočne spáchala samovraždu alebo sa o ňu pokúsila. Okrem toho môžu byť poskytovatelia internetových alebo mobilných služieb, webové stránky, školy alebo iné subjekty tiež považovaní za zodpovedných.

Trestné ohováranie podľa § 529 zákona o zločinoch z roku 1900 (NSW) sa týka vedomého zverejňovania nepravdivých informácií o inej osobe s úmyslom jej vážne ublížiť. Maximalizovaný trest odňatia slobody za toto konanie je tri roky.

Podľa oddielu 308H zákona o zločinoch z roku 1900 (NSW) sa prístup alebo úprava obmedzených, neoprávnených údajov inej osoby považuje za trestný čin. Tento čin môže byť trestaný odňatím slobody až na dva roky, a to aj podľa § 478 ods. 1 Trestného zákona z roku 1995 (Cth). Ďalším typom kyberšikany je situácia, keď jednotlivec zverejňuje online obrázky alebo videá sexuálnej povahy inej osoby s cieľom ju zahanbiť alebo sa pomstiť. Za takýto trestný čin môže byť udelený trest odňatia slobody na tri roky a pokuta vo výške 11 000 dolárov. Aj napriek uvedeným možnostiam je trestné stíhanie súvisiace s kyberšikanou skôr zriedkavé.¹⁶

Záver

Príchod internetu pre verejnosť priniesol dôležitú transformáciu v spôsobe, akým sa medzinárodne komunikuje. S rastúcou obľúbenosťou a všeobecným rozšírením používania internetu však začali vznikať s čoraz väčšou frekvenciou nové formy hrozieb.¹⁷ Jedným

¹⁶ KHAN, M. CYBERBULLYING LAWS IN AUSTRALIA. [online] [cit. 4.11.2023]. Dostupné z: <https://lyonslaw.com.au/cyberbullying-laws-in-australia/>

¹⁷ IVANČÍK, R. 2020. Cyber Threats as One of the Most Serious Asymmetric Security Threats in 21st Century. In *Košice Security Review*, 2020, roč. 10, č. 1, s. 10-23. ISSN 1338-6956.

z negatívnych aspektov vzdialenej komunikácie je možnosť jej zneužitia napríklad na nebezpečné prenasledovanie, tzv. cyberstalking, vydieranie, sexting, porušovanie cudzích práv.¹⁸ Aj keď skutky ako podvody a krádeže identity majú výrazné miesto, je jedným z najdiskutovanejších online trestných činov, ktorý vyvoláva obavy u verejnosti, práve kyberšikana. Aj napriek tomu sa v oblasti legislatívy postupuje pomalšie, ako by bolo žiaduce. Ako vyplýva z tohto príspevku, mnoho krajín nemá kyberšikanu definovanú v zákonoch a jej riešenie spočíva v subsumovaní pod iné trestné činy. Na jednej strane by presná zákonná definícia jasne identifikovala, kedy by sa už jednalo o trestný čin a dosiahla by sa efektívnejšia ochrana obetí. Na strane druhej je rôznorodosť foriem kyberšikany a rýchlosť technologického vývoja problémom pri zachovávaní všeobecnosti zákonných formulácií.

V USA neexistuje celonárodný federálny zákon, ktorý by sa venoval kyberšikane. Namiesto toho sú k dispozícii existujúce právne predpisy, ktoré možno uplatniť v prípade kyberšikany, ako napríklad „Zákon o ochrane internetu pre deti“ a „Zákon o ochrane online súkromia detí“. Každý štát má možnosť stanoviť vlastné právne normy týkajúce sa kyberšikany, pričom niektoré štáty uplatňujú prísnejšie legislatívne opatrenia v tejto oblasti. V roku 2015 schválila Austrália legislatívu s názvom „Enhancing Online Safety Act“. Táto právna norma zriaďuje Úrad pre bezpečnosť na internete pre deti, známy ako Komisariát pre e-safety, ktorý má za úlohu ochraňovať deti pred kyberšikanou, odstraňovať škodlivý obsah a poskytovať podporu obetiam tohto typu digitálneho obťažovania. V roku 2014 schválila Kanada „Protecting Canadians from Online Crime Act“. Tento zákon obsahuje opatrenia na riešenie kyberšikany a ďalších online kriminalít. Okrem toho existujú aj provinciálne zákony, ktoré sa venujú rôznym aspektom kyberšikany. V rámci Európskej únie je kľúčovým právnym nástrojom na ochranu údajov Všeobecné nariadenie o ochrane údajov (GDPR), ktoré nie len poskytuje širokú ochranu údajov, ale zároveň sa venuje aj ochrane súkromia a bezpečnosti mládeže na internete.

Literatúra

CYBERBULLYING [online] [cit. 2.11.2023]. Dostupné z: <https://www.legalline.ca/legal-answers/cyberbullying/>

CYBERBULLYING CAN BE AGAINST THE LAW [online] [cit. 2.11.2023]. Dostupné z: <https://www.stopbullying.gov/resources/laws/washington>, <https://www.gslawyers.com/is-cyberbullying-a-crime-in-new-york/><https://www.canada.ca/en/public-safety-canada/campaigns/cyberbullying/cyberbullying-against-law.html>

GJELTEN, E. A. District of Columbia Misdemeanor Crimes and Sentences [online] [cit. 1.11.2023]. Dostupné z: <https://www.criminaldefenselawyer.com/resources/district-columbia-misdemeanor-crimes-class-and-sentences.html>

GJELTEN, E. A. District of Columbia Misdemeanor Crimes and Sentences [online] [cit. 1.11.2023]. Dostupné z: <https://www.criminaldefenselawyer.com/resources/new-york-misdemeanor-crimes-class-and-sentences.htm>

18 KURILOVSKÁ, L., HAJDÚKOVÁ, T. *Dangeros of letting children use internet services* In ICER 2021. 14th International Conference Education, Research and Innovation. ISBN 978-84-09-34549-6. ISSN 2340-1095. S. 9384-9390.

GRUNWALD & SEMAN, P.C. Is cyberbullying a crime in New York? [online] [cit. 1.11.2023]. Dostupné z: <https://www.stopbullying.gov/resources/laws/washington> <https://www.gslawyers.com/is-cyberbullying-a-crime-in-new-york/>

HYNES, M. IS CYBERBULLYING ILLEGAL IN YOUR STATE? [online] [cit. 1.11.2023]. Dostupné z: <https://www.gaggle.net/blog/speaks/is-cyberbullying-illegal-in-your-state>

CHONG, J. NEW CYBERBULLYING REPORT PAINTS GRIM PICTURE OF ONLINE ABUSE AMONG CANADIAN YOUTH [online] [cit. 3.11.2023]. Dostupné z: https://www.thestar.com/news/canada/new-cyberbullying-report-paints-grim-picture-of-online-abuse-among-canadian-youth/article_f9176b19-3ff2-579f-827d-c99adc3b98dc.html

IVANČÍK, R. 2020. Cyber Threats as One of the Most Serious Asymmetric Security Threats in 21st Century. In *Košice Security Revue*, 2020, roč. 10, č. 1, s. 10-23. ISSN 1338-6956.

IVANČÍK, R. 2022. Kybernetická (ne)bezpečnosť a sociálne siete. In *Aktuálne výzvy kybernetickej bezpečnosti - zborník príspevkov z vedeckej konferencie s medzinárodnou účasťou*. Bratislava : Akadémia Policajného zboru, 2022, s. 35-46. ISBN 978-80-8054-998-5.

KHAN, M. CYBERBULLYING LAWS IN AUSTRALIA. [online] [cit. 4.11.2023]. Dostupné z: <https://lyonslaw.com.au/cyberbullying-laws-in-australia/>

KUCHTOVÁ, J., KUCHTA, M. Trestnoprávne možnosti riešenia vybraného nebezpečného správania sa na internete. In: *Trestné právni a kriminalistické aspekty dokazování : Sborník příspěvků z mezinárodní vědecké konference*. S. 110-123. Praha : Vysoká škola finanční a správní, 2022, ISBN 978-80-7408-239-9.

KURILOVSKÁ, L., HAJDÚKOVÁ, T. Dangers of letting children use internet services In *ICER 2021. 14th International Conference Education, Research and Innovation*. ISBN 978-84-09-34549-6. ISSN 2340-1095. S. 9384-9390.

MCCLAIN, KAT. Cyberbullying and Cyberstalking Laws in Washington. [online] [cit. 1.11.2023]. Dostupné z: <https://www.criminaldefenselawyer.com/resources/cyberbullying-laws-washington.htm>

Morning Consult. (2020). YouTube, Netflix and Gaming: A Look at What Kids Are Doing With Their Increased Screen Time. morningconsult.com/2020/08/20/youtube-netflix-and-gaming-a-look-at-what-kids-are-doing-with-their-increased-screen-time/

PIRIUS, R. Florida Misdemeanor Crimes by Class and Sentences. [online] [cit. 1.11.2023]. Dostupné z: <https://www.criminaldefenselawyer.com/resources/florida-misdemeanor-crimes-class-and-sentences.htm>

Správa generálneho prokurátora Slovenskej republiky o činnosti prokuratúry v roku 2019 a poznatkoch prokuratúry o stave zákonnosti v Slovenskej republike. [online] [cit. 2.11.2021]. Dostupné z: <https://www.nrsr.sk/web/Dynamic/DocumentPreview.aspx?DocID=486924>

Trestný zákon č. 300/ 2005 Z.z.

Wash. Rev. Code (ARCW) § 28A.600.477 (2019). [online] [cit. 1.11.2023]. Dostupné z: <https://www.stopbullying.gov/resources/laws/washington>

Zákon 300/2005 Z.z. Trestný zákon, §360b.